

Kapitola 7 – Jazyk, text a kontext

Slova mají moc. Mohou vést lidi od neposlušnosti k věrnosti. V klíčovém bodě dějin Izraele vyzval Jozue Boží lid: „Jestliže je však ve vašich očích nežádoucí, abyste sloužili Hospodinu, vyberte si dnes, komu budete sloužit: Zda bohům, kterým sloužili vaši otcové, když byli za řekou, nebo zda bohům Emorejců, když sídlíte v jejich zemi. Já a můj dům budeme sloužit Hospodinu“ (Joz 24,15). Tato mocná slova formovala směřování národa a udržovala Izrael ve středu Božího plánu. Nicméně, když se slova používají klamavým a destruktivním způsobem, mohou také způsobit chaos. O několik století dříve vábil satan Evu v zahradě Eden klamavým projevem: „Opravdu Bůh řekl: Nejezte ze žádného stromu v zahradě?“ (Gn 3,1).

Poté, co Adam s Evou podlehli satanovu pokušení, Bůh stále komunikoval s lidstvem. Proroci a pisatelé zaznamenali dějiny a teologii stvoření, pádu, plánu spasení i zaslíbení obnovy. Používali jazyky, které nezná většina moderních čtenářů, jako je hebrejšтина, aramejšтина a řečtina. Z tohoto důvodu je nutné vědět, jaký vliv má překlad na naše dnešní pochopení textu. Biblická slova mají plno významů a rozsah jejich významu je ovlivněn kontextem. Věta, kapitola, biblická kniha, nebo i celé Písmo mohou ovlivnit specifický význam textu. Pozorování drobných rozdílů v původním textu vysvětluje a obohacuje biblické poselství. Jako příklad, jak může být význam odvozen z širšího kontextu Bible nám poslouží následující studie biblického pojetí ostatku.

Studium slova a rozsah významu

Při hledání významu biblických myšlenek je nutné studovat význam slova. Tato stručná studie na téma ostatku nám ukáže, jak je to důležité. Pro pochopení ostatku v Písmu je nutné prozkoumat několik klíčových slov.¹

Jedno ze slov pro ostatek je *šear* (שָׁרָא), což znamená „pozůstatek, nebo zůstatek“. Ve Starém zákoně se v různých tvarech objevuje na 226 místech. Takže podstatné jméno *šear* může popisovat „ostatek“ Izraele (Iz 10,20), nebo „jeho lid“ (Iz 11,11.16; 28,5). Druhý text naznačuje, že si Bůh vybral ostatek. Texty Iz 4,2-6 a Iz 6,13 podrobněji popisují svatý ostatek, který prožil Boží soud.

Další hebrejská slova pro ostatek zahrnují pojmy jako *palat* (פָּלַט) nebo *malat* (מָלַט) „uniknout, utéct“;² *jatar* (יָתַר) „zbývat, přebývat“, *sarid* (שָׂרִיד) „vyváznout, přežít“ a *acharit* (אַחֲרִית) „únik ze smrtelné hrozby.“³ Kořen *palat* se ve Starém zákoně vyskytuje 80×. V některých případech nebylo možné uniknout (Sd 3,29; Jr 32,3-4), ale v mnoha případech to bylo možné (Gn 19,17-22; Jr 51,6). Také v knize Jóel uniknou (se zachrání, ČSP) ti, kteří se nazývají Hospodinovým jménem (Jl 3,5).

Další pojem *jatar* je použit 110×. Často „ostatek lidu“ (Neh 10,29; 11,1; Ag 1,12) poukazuje na ostatek, který zůstal v Jeruzalémě. V některých případech je tento pojem použit pro budoucí ostatek (Sf 2,9; Za 14,2).⁴

Na konec, slova *sarid* a *acharit* se mohou nacházet v kontextech, kde ostatek nepřežil. Bileám v Nu 24,20 předpovídá dobu, kdy Amálek bude „posledek - záhuba navždy“ (MP) a Ámos 9,1 předpovídá dobu v Izraeli, kdy „žádný utečenec neuteče, žádný uprchlík neunikne.“ Ezechiel

¹ Ohledně těchto pojmů viz studie Gerhard F. Hasel, *The Remnant: The History and Theology of the Remnant Idea From Genesis to Isaiah* (Berrien Springs, MI: Andrews University Press, 1980); Gerhard F. Hasel, „Remnant,” in *The International Standard Bible Encyclopedia*, vol. 4, rev. ed., ed. Geoffrey W. Bromiley (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1988), 131–134.

² Gerhard F. Hasel, „pālat,” in *Theological Dictionary of the Old Testament*, vol. 11, ed. G. J. Botterweck, H. Ringgren, and Heinz-Joseph Fabry (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 2001), 551–567.

³ Gerhard F. Hasel, „‘Remnant’ as a Meaning of ‘Aharīt,’” in *The Archaeology of Jordan and Other Studies*, ed. Lawrence T. Geraty, Siegfried Horn, and Larry G. Herr (Berrien Springs, MI: Andrews University Press, 1986), 511–524.

⁴ Gerhard F. Hasel, „Remnant,” in *The Interpreter’s Dictionary of the Bible*, Supplementary vol., ed. Keith Crim et al. (Nashville, TN: Abingdon, 1976), 735.

prohlašuje, že Izraelský „ostatek padne mečem (...) a tvůj ostatek bude stráven ohněm“ (Ez 23,25). Toto slovo je použité ve smyslu kompletní zkázy bez přeživšího ostatku.

Novozákonní, řecký pojem *lojpos* (λοιπός), „zbývající“ může být použit pro ty, kteří odmítají činit pokání a zatvrdili svá srdce. V Ř 11,5 je pro „ostatek“ použit pojem *katalojpos* (κατάλοιπος) a Pavel tvrdí: „v nynějším čase zůstal ostatek lidu podle vyvolení z milosti“ (Ř 11,5).

Kontext těchto pojmů naznačuje, že ostatek může být popsán různými způsoby. Ačkoli se pojmy, nějakým způsobem překrývají, tato terminologie ostatku obecně spadá do třech kategorií.

Historický ostatek

Zprvce, historickým ostatkem jsou lidé, kteří v historickém kontextu unikli před obrovskou katastrofou nebo soudem. Tarsee Li píše, že historický „aspekt ostatku je platný bez ohledu na víru skupiny nebo její věrnost vůči Bohu.“⁵ Například v Gn 4,1-15 smrt Ábela „zanechala pouze Kína jako praotce lidské rasy.“⁶ Kainovo přežití nezpůsobila jeho věrnost, ale skutečnost, že zabil svého bratra.

V prvních letech v Kanánu chyběla Izraeli věrnost vůči Božím zaslíbením, kvůli tomu v zaslíbené zemi zůstal ostatek Kenaanců. V následujících staletích tento ostatek sužoval Boží lid.

Také asyrská invaze způsobila potíže Izraeli. Iz 1,4-9 popisuje přeživší ostatek. Zůstali kvůli okolnostem války, ne kvůli jejich poslušnosti a věrnosti. Tyto příklady historického ostatku ilustrují ostatek, který zůstal kvůli okolnostem, které nemohli ovlivnit.

Věrný ostatek

Kromě historického ostatku zmiňuje bible i věrný ostatek. Ten zůstává věrný Bohu v dobrých časech i těžkých podmínkách. V celé Bibli má Bůh věrný ostatek, který zachovává jeho vůli a je jeho svědkem. Žijí v historii stejně jako my všichni; nicméně jejich charakteristické vlastnosti neformují okolnosti, ale spíše jejich odpověď na Boží volání. Zde jsou biblické příklady této myšlenky:

1. *Noe*. V knize Genesis píše Bible o věrnosti Noeho a jeho rodiny vůči Božím poselství a poslání. „Zůstal jenom Noe a to, co bylo s ním v arše“ (Gn 7,23).
2. *Josef*. Potvrdil spasení Izraele jako ostatku skrze svou věrnou službu v domě Potifara, skrze svou věrnost ve vězení a skrze přesné předávání Božích výkladů snů. Josef si uvědomoval svou roli v Božím plánu: „Bůh mne poslal před vámi, aby zajistil váš ostatek na zemi a aby vás zachoval při životě pro veliké vysvobození“ (Gn 45,7). Existuje názor, že tento „Josefův ostatek“ poukazuje na kolektivní subjekt, který zahynul, ale „ostatek těch, kteří se vrátili k Jahvemu bude pravděpodobně „ušetřen.“⁷
3. *Daniel*. Věrnost Daniela a jeho přátel byla prostředkem pro obrácené Nebúkadnesara a vedla k navrácení Judejců do Jeruzaléma (Da 2-4 kap.).

V tomto bodě stojí za zmínku, že věrný ostatek mohl zahrnovat někoho, kdo se stal nevěrným. Noe se svou rodinou byli zachráněni v arše, ale Chám později „viděl nahotu svého otce“ (Gn 9,22). Podobně rodina Lota byla ušetřena před zkázou Sodomy a Gomory, ale jeho žena se ohlédla zpět a stala se solným sloupem (Gn 19,26). Tato skutečnost vyžaduje abychom „přešli od kontextu konkrétní pasáže s použitou terminologií ostatku k širšímu kontextu knihy, nebo dokonce celého kánonu, abychom určili, zda je přeživší komunita v Bibli věrným ostatkem, nebo pouze historickým ostatkem.“⁸ Toto se všeobecně vyjasní, když pojmy a pasáže vnímáme v rámci širokého kontextu Písma. Zůstává pravdou, že Starý zákon „má vzájemné souvislosti mezi spasením ostatku a jádrem pravého Božího lidu.“⁹

⁵ Tarsee Li, „The Remnant in the Old Testament,” in *Toward a Theology of the Remnant*, ed. Ángel M. Rodríguez (Silver Spring, MD: Biblical Research Institute, 2009), 26.

⁶ Hasel, „Remnant,” *International Standard Bible Encyclopedia*, 132.

⁷ Hasel, *The Remnant: The History*, 203.

⁸ Li, „Remnant in the Old Testament,” 29.

⁹ Hasel, „Remnant,” *Interpreter's Dictionary of the Bible*, 736.

Kristovo poselství evangelia v Novém zákoně udržuje souvislost mezi ostatkem a pravým Božím lidem. I když je poselství Ježíše univerzální (Mk 1,15), zůstává konceptem ostatku. Přišel, „vyhledat a zachránit, co je ztraceno (Lk 19,10), ale také připomenul, že „těsná je brána a zúžená cesta, která vede do života, a málo je těch, kdo ji nalézají“ (Mt 7,14). V Mt 22,14 jsou vybraní v kontrastu s těmi, kteří nepřijali učení Ježíše.

V Ř 9-11 kap. zahrnuje apoštol Pavel do ostatku Židy i pohany (Ř 9,24). „Toto rozšíření komunity je možné kvůli existenci věrného Izraelského ostatku.“¹⁰ Takže Bible a ranná církev zachovává koncept věrného ostatku.

Eschatologický ostatek

„Eschatologickým ostatkem“ jsou ti, kteří projdou soužením doby konce a vyjdou jako vítězové ve velkém dnu Hospodina, aby přijali jeho království. Tento ostatek je zmíněn ve starozákonním Jóelovém proroctví: „Slunce se změní v temnotu a měsíc v krev, dříve než přijde Hospodinův den, velký a hrozný. I stane se, že každý, kdo bude vzývat Hospodinovo jméno, se zachrání, protože na hoře Sijón a v Jeruzalémě bude útočiště, jak pravil Hospodin, mezi vyváznuvšími, které Hospodin povolává“ (Jl 2,31.32).

Ve Zj 12 kap. se rozzuřil drak na ženu, církve a „rozpoutal válku proti ostatním z jejího potomstva, kteří zachovávají Boží přikázání a mají Ježíšovo svědectví“ (v.17). Zj 14,12 obsahuje podobnou frázi: „Zde je vytrvalost svatých, kteří zachovávají Boží přikázání a Ježíšovu víru.“

Je zajímavé, že se v obou pasážích objevuje řecké slovo *entolé* (ἐντολή) „příkaz, přikázání“. Poukazuje tento pojem na Desatero nebo má obecnější význam? Johannes Kovar poukazuje na kontextuální argumenty ve prospěch deseti přikázání. Kontext Zj 12-14 kap. je vyjádřen, nebo zasazen do chrámového prostředí. Zj 11,19 mluví o truhle smlouvy ve druhém oddělení nebeské svatyně. Druhé vidění popisuje, jak „v nebi byla otevřena svatyně stánku svědectví“ (Zj 15,5). (Stánek svědectví obvykle poukazuje na místo, kde se uchovávalo přikázání.) Tyto verše řadí nebo „formují druh *inclusia* kolem kapitol 12-14 se záměrem obrátit pozornost čtenáře k tomu, co bylo uvnitř vnitřního oddělení chrámu, přesněji k truhle smlouvy.“¹¹

Takže tím je zdůrazněno a jasněji představeno deset přikázání ve Zj 12,17 a 14,12. Nejbližší kontext poukazuje na výklad, že tato přikázání představují Desatero. Také při srovnání s Da 7 zmiňuje Kovar přesunutí moci malého rohu, která „mění“ zákony v knize Daniel k důrazu ve Zjevení na lid, který dodržuje Boží zákon.¹² Kontext vyjasňuje a Zj 12-14 kap. dvakrát uvádí popis lidí, „kteří zachovávají Boží přikázání.“

Nyní je důležité se podívat na spojitost a návaznost mezi věrným ostatkem a eschatologickým ostatkem: oba poslouchají Boží přikázání. Tato poslušnost se nezakládá na jejich vlastních zásluhách, ale na moci a síle Ježíše, skrze něj mohou dosáhnout spravedlnosti z víry. První andělské poselství ve Zj 14 ukazuje význam lidu dodržujícího Boží přikázání na konci dějin, kdy dojde k vyvrcholení velkého sporu mezi Kristem a satanem. Toto poselství ukazuje lidem na hodinu Božího soudu a vede je k Desateru—zejména k dodržování čtvrtého přikázání: „Tu jsem uviděl jiného anděla, majícího věčné evangelium, jak letí prostředkem nebe, aby je zvěstoval těm, kteří přebývají na zemi, každému národu, kmenu, jazyku a lidu. Volal mocným hlasem: ‚Bojte se Boha a vzdejte mu slávu, neboť přišla hodina jeho soudu; pokloňte se tomu, který učinil nebe, zemi, moře i prameny vod““ (Zj 14,6-7). Jan jasně zdůrazňuje Boží stvořitelickou moc a identifikuje typický znak jeho stvořitelské moci—sedmý den sobotu.

¹⁰ Leslie N. Pollard, „The Remnant in Pauline Thought,” in Rodríguez, *Toward a Theology of the Remnant*, 80.

¹¹ Johannes Kovar, „The Remnant and God’s Commandments: Revelation 12:17,” in Rodríguez, *Toward a Theology of the Remnant*, 118; emphasis in the original.

¹² Kovar, „The Remnant and God’s Commandments,” 124.

Charakteristické znaky eschatologického ostatku

Při definici lidu eschatologického ostatku musíme pochopit jeho oba popisující rysy v knihách Daniel a Zjevení: kdo jsou a kdy se objeví v dějinách. (Tato kapitola [lekce] se zaměřuje na to, kdo jsou a na jejich charakteristické znaky. V 11. kapitole [lekci] se zaměříme na to, kdy se objeví v dějinách a na jejich prorocké načasování.)

Shrnutí apokalyptických proroctví Daniele a Zjevení poskytuje vodítka k charakteristice ostatku.

1. Ostatek popsán jako 144 000 ve Zjevení 14 následuje Beránka kamkoli půjde (v. 1.4). Následují Kristův příklad, odmítají nejnovější intelektuální výstřelky, módní pobláznění a světské ambice.
2. „V jejich ústech nebyla nalezena lež“ (v. 5); Místo ní mají pravdu a zvěstují ji prostřednictvím trojandělského poselství Zj 14. Mají čisté myšlenky a zaměřují se na Krista.
3. Ostatek je pronásledován kvůli své víře. Ve Zj 12,17 jsou identifikováni jako ostatní z jejího potomstva – takže ostatek ženy bojuje proti drakovi. Malý roh vede válku proti svatým a přemáhá je (Da 7,21), snaží se zničit mocné a Boží lid (Da 8,24). Ale ostatek zvítězí, když povstane Michael.
4. Ostatek dodržuje Boží přikázání. Není věrný pouze některým přikázáním – ale všem, včetně soboty, sedmého dne, která je zdůrazněna v prvním andělském poselství (Zj 14,7) a v poselství Laodiceji (Zj 3,14). Malý roh v knize Daniel chce změnit doby a právo (Da 7,25) a pošlapat svatyni (Da 8,13). I přes všechny tyto okolnosti vyjde lid ostatku s Boží pečeti.
5. „To jsou ti, kteří se neposkrvnilí se ženami, jsou to panici.“ (Zj 14,4). Tito věřící mají soustředěnou mysl, jsou čistí v myšlení i činech.
6. Ostatek jsou ti, jejichž „skutky jdou s nimi“ (v. 13). Ostatek projde zkouškou silného konfliktu v době konce a jejich „skutky“ jim jsou počítány jako spravedlnost (Žd 11,8-10). Jako Abraham uvěřil a vydal se na cestu, na kterou ho vedl Bůh, tak i ostatek zažije dokonalou poslušnost při následování Kristovi spirituality do pravé zaslíbené země.

Někteří vnímají prožívání takového života před druhým příchodem Ježíše jako zákonické a nemožné. Kvůli tomu se na Církev adventistů vznesla v posledních letech kritika za učení o ostatku, jak zevnitř, tak i zvenku církve.¹³ Někteří zastávají názor, že toto učení je exkluzivistické a elitářské.¹⁴ Ostatní vyzdvihují biblická proroctví a apokalyptickou identitu ostatku, jak jsme ji popsali v této kapitole.¹⁵

Samozřejmě život ostatku je Božím a nadpřirozeným výsledkem, je to dar od Boha. Je to pokorná touha následovat Ježíše, hledat, zachránit ztracené, varovat je před zmatením a vést je ke světlu. Stejně tak, jako to dělal Noe, jde o úpěnlivé naléhání na ztracené, aby přijali spasení a předešli

¹³ Přehled této otázky viz Frank M. Hasel, “The Remnant in Contemporary Adventist Theology,” in Rodríguez, *Toward a Theology of the Remnant*, 159–180.

¹⁴ Někteří zastávají názor, že „shromáždění konečného ostatku může být širší a rozsáhlejší než jakákoliv formální církev“ a, že „jsme prorockým hnutím, ne Boží ‚pravou církví.‘“ Jack W. Provonsha, *A Remnant in Crisis* (Hagerstown, MD: Review and Herald®, 1993), 163, 167. Tento pohled zaujímá racionalistický přístup k pravdě, a ne přístup zjevení. Jiní tvrdí, že Bůh má ostatek v každém hlavním světovém náboženství – neviditelný ostatek v Budhismu, Hinduismu a Islámu – a tento ostatek zůstane až do příchodu Ježíše. Viz odkazy v Hasel, “Remnant in Contemporary Adventist Theology,” 166–170.

¹⁵ Gerhard F. Hasel, “The Remnant in Scripture and the End Time,” *Advent-ists Affirm*, Fall 1988, 5–12, 64–66; Clifford Goldstein, *The Remnant: Biblical Reality or Wishful Thinking?* (Nampa, ID: Pacific Press®, 1994); Gerhard Pfandl, “The Remnant Church,” *Journal of the Adventist Theological Society* 8, nos. 1–2 (1997): 19–27; Gerhard Pfandl, “Identifying Marks of the End-Time Remnant in the Book of Revelation,” in Rodríguez, *Toward a Theology of the Remnant*, 139–158.

blízkému zničení země. Život ostatku je upřímnou touhou poznat Ježíše a pochopit jeho vůli a o opatrování této zkušenosti nad vše, co svět může nabídnout. Touhou biblického ostatku je zůstat věrný ve všech věcech, dokud Kristus nepřijde.

Myšlenka ostatku je úzce spojena se slovy Písma Tato slova přispějí k pochopení věrných poslední doby v biblickém kontextu. Díky pečlivému studiu se objevuje koncept a začíná chápat překrývající se téma ostatku.¹⁶ „Biblický koncept viditelného ostatku doby konce poskytuje Církev adventistů s výrazným pochopením povahy církve, více než jakákoli jiná protestantská církev. Adventisté věří, že církev není nutně neviditelná, ale spíše je její pravá podoba představovaná celosvětově a zahrnuje všechny národy, lidi a jazyky.“¹⁷ V těchto posledních dnech je výsadou každého věřícího v době konce se připojit k církvi ostatku a k jejímu poslání zvěstovat Boží poselství o spasení umírajícímu světu.

¹⁶ Srov. Gerhard F. Hasel, *Understanding the Living Word of God* (Mountain View, CA: Pacific Press®, 1980), 113–116.

¹⁷ Hasel, “Remnant in Contemporary Adventist Theology,” 180.